

Міністерство освіти і науки України
Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж економіки і
технологій Національного університету «Чернігівська політехніка»

II Науково-практична конференція

«Планета. Життя. Розум»

Збірник тез

25 квітня 2024 року

Чернігів, 2024

ПЗ7

УДК 004+5

Планета. Життя. Розум: II Науково-практична конференція: збірник тез доповідей. Чернігів, 2024. 32 с.

Редакційна колегія:

Ілляшенко Л.О. – заступник директора з навчальної роботи ВСП «ФКЕТ НУ «Чернігівська політехніка»

Бурдюгова С.І. – методист коледжу ВСП «ФКЕТ НУ «Чернігівська політехніка»

Левицька М. В. – голова циклової комісії загальноосвітніх дисциплін ВСП «ФКЕТ НУ «Чернігівська політехніка»

Казімірова М.В. – викладач природничих наук ВСП «ФКЕТ НУ «Чернігівська політехніка»

Ющенко І.М. – викладач інформатики та математики ВСП «ФКЕТ НУ «Чернігівська політехніка»

У збірнику представлені тези доповідей здобувачів освіти II Науково-практичної конференції «Планета. Життя. Розум» до Дня Землі, яка відбулася 25 квітня 2024 року в Відокремленому структурному підрозділі «Фаховий коледж економіки і технологій Національного університету «Чернігівська політехніка» в онлайн форматі. Дослідження проведені за напрямками: інформаційні технології у вивченні та збереженні біорізноманіття; природа в культурі та мистецтві; соціально-екологічні аспекти взаємодії людини з природою.

Збірник призначений для здобувачів освіти, педагогічних та науково-педагогічних працівників закладів фахової передвищої освіти.

За достовірність фактів, статистичної інформації, власних імен, цитат та інших відомостей, наданих у рукописах, відповідальність несуть автори публікацій.

Розглянуто та схвалено Педагогічною радою ВСП «ФКЕТ НУ «Чернігівська політехніка» (Протокол №6 від 08.05.2024 р.)

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИВЧЕННІ ТА ЗБЕРЕЖЕННІ БІОРІЗНОМАНІТТЯ.....	4
<i>Момотюк Дар'я</i>	
ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТУ РЕЧЕЙ ДЛЯ МОНІТОРИНГУ ЕКОСИСТЕМ.....	4
<i>Заєць Анастасія</i>	
ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАНУ БІОЛОГІЧНОГО РІЗНОМАНІТТЯ В УКРАЇНІ.....	6
СЕКЦІЯ 2. ПРИРОДА В КУЛЬТУРІ ТА МИСТЕЦТВІ.....	9
<i>Упир Дар'я</i>	
ЛЮДИНА ТА ПРИРОДА: ВІДДЗЕРКАЛЕННЯ СПІЛЬНОГО ЖИТТЯ У ЗАРУБІЖНІЙ ЛІТЕРАТУРІ.....	9
<i>Кураш Вікторія</i>	
ФРАЗЕОЛОГІЗМИ В ПРИРОДІ, КУЛЬТУРІ ТА МИСТЕЦТВІ.....	12
<i>Рябок Олександра</i>	
САКРАЛЬНІСТЬ ПИСАНКАРСТВА. ПОЄДНАННЯ ЗЕМНОГО ТА НЕБЕСНОГО.....	14
СЕКЦІЯ 3. СОЦІАЛЬНО-ЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВЗАЄМОДІЇ ЛЮДИНИ З ПРИРОДОЮ.....	17
<i>Крук Кіра, Кісіль Анна</i>	
ЗАГАДКОВИМИ СТЕЖКАМИ ЯЛІВЩИНИ.....	17
<i>Ніколаєнко Карина</i>	
ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРАВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	19
<i>Поламаренко Єлизавета</i>	
ЕКОЛОГІЧНА МОДА - ПЕРШІ КРОКИ У СФЕРІ ПЕРЕРОБКИ ТЕКСТИЛЬНИХ ВІДХОДІВ.....	23
<i>Романенко Софія</i>	
СУТНІСТЬ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ КРИЗИ ТА ЇЇ НАСЛІДКИ..	25
<i>Доценко Ольга, Грищенко Дарія</i>	
АПСАЙКЛІНГ: ВІДНОВЛЕННЯ РЕСУРСІВ ДЛЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ ПЛАНЕТИ.....	27
<i>Любим Ярослав</i>	
СОЦІАЛЬНО-ЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВЗАЄМОДІЇ ЛЮДИНИ З ПРИРОДОЮ (ЕНЕРГЕТИЧЕНА ГАЛУЗЬ УКРАЇНИ).....	29
<i>Харченко Софія</i>	
ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ В РЕСТОРАННОМУ БІЗНЕСІ.....	31

СЕКЦІЯ 1. ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИВЧЕННІ ТА ЗБЕРЕЖЕННІ БІОРІЗНОМАНІТТЯ

Момотюк Дар'я

здобувачка фахової передвищої освіти
освітньо-професійної програми

Право

Ющенко І.М.

викладач циклової комісії загальноосвітніх дисциплін
ВСП «Фаховий коледж економіки і технологій
Національного університету «Чернігівська політехніка»
м. Чернігів, Україна

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТУ РЕЧЕЙ ДЛЯ МОНІТОРИНГУ ЕКОСИСТЕМ

Глобальний виклик XXI століття – збереження біорізноманіття, що забезпечує природну стабільність біосфери, як на тлі зростання чисельності населення і техногенного забруднення так і на тлі стану навколишнього середовища [1]. У сучасному світі, де велика увага приділяється збереженню природи та управлінню довкіллям, використання передових технологій для спостереження за екосистемами стає все більшим. Інтернет речей (Internet of Things, IoT) відкриває нові можливості в цьому напрямку.

IoT - це з'єднані в глобальну мережу «розумні пристрої», що дозволяють здійснювати як моніторинг і аналіз стану екосистеми в цілому, так і вирішувати конкретні завдання щодо усунення негативного впливу на неї людини [2].

В екологічному контексті це може бути застосовано для моніторингу різних аспектів навколишнього середовища. Серед відомих можливостей «розумних» пристроїв - моніторинг метеоумов, сейсмічної небезпеки, стану атмосфери і води. Це хоч і важливі, але далеко не всі сфери застосування ІТ-технологій в природоохоронній галузі. Сьогодні активно розробляються і проходять апробацію нові продукти на базі IoT-систем, спрямовані на вирішення екологічних проблем. Особливою популярністю в останні роки користуються персональні екологічні датчики і мобільні додатки для зняття з них даних. Спектр їх можливостей достатньо широкий: від вимірювання параметрів навколишнього середовища (якість повітря, температура, вологість, вміст вуглекислого газу, рівень УФ-випромінювання) до рівня радіації. Є й такі, за допомогою яких можна перевіряти кількість нітратів в продуктах. Невеликий розмір і робота через модулі WiFi, Bluetooth, GPS, 2G/3G і т.п., дозволяє моніторити довкілля за технологією краудсорсингу, що набагато збільшує ступінь точності одержуваних даних [2].

Наприклад, IoT може сприяти розумному управлінню водними екосистемами. Цього можна досягти, пропонуючи краще розуміння попиту на воду та пропозиції. А саме, рівень води можна контролювати в режимі

реального часу за допомогою датчиків у резервуарах і дамбах. Датчики можуть надсилати зібрані дані через регулярні проміжки часу на сервер для розрахунку об'єму використаної води. Більше того, IoT також можна використовувати для вирішення проблем з водою за допомогою розумного зрошення, тобто, використання технологій дистанційного зондування для моніторингу зрошення [3].

Також варто зазначити, що ніяка інша галузь суспільного виробництва не пов'язана так з використанням природних ресурсів, як сільське господарство. Останні десятиліття сільське господарство пройшло ряд технологічних перетворень, стаючи більш індустріалізованим та технологічно насиченим. Використовуючи різноманітні гаджети для смартземлеробства, аграрії отримали кращий контроль над процесом вирощування тварин і культурних рослин, зробивши його більш передбачуваним та ефективним. Це, разом зі зростаючим попитом споживачів на сільськогосподарську продукцію, сприяло збільшенню поширенню технологій «розумного» землеробства по всьому світу. У 2022 році ринкова частка IoT в сільському господарстві досягла 13,76 мільярда доларів [4].

Дані, отримані з використанням IoT для моніторингу екосистеми, можуть бути використані для різних цілей, включаючи розробку стратегій збереження природи, реагування на екологічні кризи, вивчення змін клімату та багато іншого. Алгоритми штучного інтелекту можуть бути використані для аналізу великих обсягів даних та виявлення патернів та тенденцій.

Хоча використання IoT для моніторингу екосистеми має багато переваг, воно також стикається з викликами, такими як забезпечення безпеки даних, етичні аспекти використання технологій тощо. Створення надійних механізмів правового регулювання, а саме національних нормативно-правових актів та міжнародних правил забезпечення кібербезпеки, у сфері IoT ще попереду [5].

Отже, на сьогоднішній день бездротові технології IoT дозволяють використовувати різноманітні датчики для моніторингу екосистем, прогнозування змін клімату та аналізу умов навколишнього середовища практично в будь-якій місцевості на Землі. Використання IoT для моніторингу екосистем може відкрити нові можливості для збереження природи та створення сталого майбутнього. Продовження досліджень у цьому напрямку є ключем до успіху.

Список літератури:

1. Молікевич Р.С. Тенденції та досвід використання ГІС технологій у методиці моделювання екологічних систем та мереж / Р. С. Молікевич // Наукові записки Херсонського відділу Українського географічного товариства: зб. наук. праць. – Херсон: ПП Вишемирський В.С., 2014. – Вип. 6. – С. 59-62. URL: <http://surl.li/shajg> (дата звернення: 05.04.2024).

2. Кочук Д.М. Використання засобів IoT для моніторингу стану навколишнього середовища / Д.М. Кочук, А.В. Ваховська, О.Б. Назаревич // Збірник тез доповідей VI Міжнародної науково-технічної конференції молодих учених та студентів „Актуальні задачі сучасних технологій“, 16-17 листопада 2017 року. — Т.: ТНТУ, 2017. — Том 2. — С. 104–105. URL: <https://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/23085> (дата звернення: 05.04.2024).

3. Інтеграція IoT в моніторинг навколишнього середовища // Moko smart. URL: <https://www.mokosmart.com/uk/integrating-iot-in-environment-monitoring/> (дата звернення: 05.04.2024).

4. Інтернет речей (IoT) в сільському господарстві: 9 прикладів використання технологій для точного землеробства (і виклики, які слід врахувати) // AgriLab. URL: <http://surl.li/shata> (дата звернення: 05.04.2024).

5. Інтернет речей: нове поле для правового регулювання // Юридична газета online. URL: <http://surl.li/shawu> (дата звернення: 05.04.2024).

Заєць Анастасія

здобувачка фахової передвищої освіти
освітньо-професійної програми
Готельно-ресторанна справа

Шумська І.В.

викладач циклової комісії фінансово-економічних дисциплін
ВСП «Фаховий коледж економіки і технологій
Національного університету «Чернігівська політехніка»
м. Чернігів, Україна

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАНУ БІОЛОГІЧНОГО РІЗНОМАНІТТЯ В УКРАЇНІ

Біологічне різноманіття є основою для існування людини та невід'ємною складовою довкілля. Конвенцією про біологічне різноманіття (1992 р.) термін «біорізноманіття» визначається як розмаїття живих організмів з усіх джерел, зокрема наземних, водних екосистем та екологічних комплексів, складовими яких вони є. Виділяють три види біорізноманіття: видове, генетичне та екосистемне (ландшафтне).

Україна має багату біоту, яка нараховує понад 25 тис. видів рослин (5100 судинних рослин, більше 15 тис. грибів і слизовиків, більш ніж 1 тис. лишайників, майже 800 мохоподібних і близько 4 тис. водоростей) і 45 тис. видів тварин (понад 35 тис. комах, майже 3,5 тис. інших членистоногих, 1800 найпростіших, 1600 круглих червів, 1280 плоских червів та 440 кільчастих червів серед більш ніж 44 тис. безхребетних, близько 200 риб і круглоротих, 17 земноводних, 21 плазунів, близько 400 птахів і 108 ссавців із хребетних) та характеризується певним ендемізмом та реліктовістю.

Проблема зменшення біорізноманіття актуальна для України. Україна займає 5,7% площі Європи, на її території представлено не менше 35% європейського видового різноманіття. На жаль, значна частина видів рослин і тварин потерпає від діяльності людини. Внаслідок дії негативних антропогенних факторів все більша кількість видів тварин і рослин в Україні перебуває під загрозою зникнення.

Глобальні виклики сучасності зумовлюють необхідність формування таких методичних підходів обліку та оцінки біорізноманіття, які зорієнтовані в першу чергу на вирішення завдань збереження систем (сукупностей) видів у їх просторовому розподілі — від типів екосистем глобального рівня до

конкретних біогеоценозів і їх суміжних територіальних поєднань на локальному рівні. Складність такої роботи полягає в організації біорізноманіття на генетичному, видовому та екосистемному рівнях.

Згідно з чинним законодавством моніторинг стану багатства видів в Україні є складовою частиною моніторингу навколишнього природного середовища. В цьому контексті важливим завданням є формування адекватної системи інформаційного забезпечення збереження біологічного різноманіття.

Питання моніторингу біорізноманіття в Україні є дуже актуальним. Збереження біологічного та ландшафтного різноманіття України є одним з пріоритетних напрямів природоохоронної діяльності. Адже Україна є учасником Конвенції про охорону біологічного різноманіття і підтримує Всеєвропейську стратегію збереження біологічного та ландшафтного різноманіття.

Для дослідження та аналізу видового різноманіття використовують різноманітні методи збору інформації, її обробки, інтерпретації отриманих результатів, методи прогнозування та математичного моделювання.

Кожний із етапів є надзвичайно важливим і має свої складності.

Для характеристики біорізноманіття використовують такі показники:

1. Індекс Сімпсона (Індекс домінування Сімпсона (DS) показує, наскільки один вид чи група видів переважає над іншими.)

Індекс домінування Сімпсона розраховується: $c = \frac{\sum_{i=1}^S n_i(n_i - 1)}{N(N - 1)}$ або $D = \sum_{i=1}^S p_i^2$

де p позначає відносну чисельність виду.

Міра різноманітності (також індекс різноманітності) — безрозмірний показник, що застосовується в біології для визначення ступеню рівномірності розподілу ознак об'єктів вибірки.

2. Індекс різноманітності Маргалефа: $d = \frac{S - 1}{\lg N}$,

де S - число видів, N - число особин.

3. Індекс різноманітності Шеннона: $H' = -\sum_{i=1}^S p_i \ln p_i$

Індекс Шеннона був розроблений в рамках теорії інформації і підходить для розрахунку різноманітності будь-яких об'єктів. Особливістю індексу є те, що він надає більше значення рідкісним видам, ніж інші. Розраховується за формулою:

4. Індекс вирівняності Пієліт: $e = \frac{H'}{\log S}$

Розраховується на основі індексу Шеннона. У наведеній нижче формулі H - Індекс Шеннона, S - Число видів.

5. Індекс домінування Бергера-Паркера: $d = \frac{N_{max}}{N}$

Де N_{max} чисельність самого рясно представленого виду, N - сумарна кількість організмів.

В даний час запропоновано більше 40 індексів, які призначені для оцінки біорізноманіття. Відмінності між ними полягають у тому, яке значення вони надають вирівняності та видовому багатству.

Екстенсивний тип розвитку національних економік призводить до погіршення довкілля та скорочення біорізноманіття унаслідок незбалансованої експлуатації природних ресурсів. Головним фактором деградації довкілля є технологічні процеси, що формуються за екологічно не обґрунтованої експлуатації різних об'єктів виробництва. Використання біотехнологічних методів виявлення і ліквідації забруднень довкілля зазвичай є єдиним можливим способом відновлення екологічного балансу.

Список літератури:

1. Вивчення та збереження біорізноманіття в сучасних умовах https://biology.univ.kiev.ua/images/stories/Upload/Kafedry/Zoologiya/News/2015/Conference_bioriznomani_ttya_materialy_dopovidey_rem.pdf
2. «ЕКОЛОГІЯ ТА ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА» https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/61334/1/%D0%A4%D0%95%D0%91%D0%86%D0%A2_2023_101_%D0%92%D0%B5%D0%BB%D0%B8%D1%87%D0%BA%D0%BE.pdf
3. <https://mepi.gov.ua/wp-content/uploads/2022/10/Regionalna-dopovid-CHernigivska-ODA-2021.pdf>

СЕКЦІЯ 2. ПРИРОДА В КУЛЬТУРІ ТА МИСТЕЦТВІ

Упір Дар'я

здобувачка фахової передвищої освіти

освітньо-професійної програми

Маркетинг

Левицька М.В.

викладач циклової комісії загальноосвітніх дисциплін

ВСП «Фаховий коледж економіки і технологій

Національного університету «Чернігівська політехніка»

м. Чернігів, Україна

ЛЮДИНА ТА ПРИРОДА: ВІДДЗЕРКАЛЕННЯ СПІЛЬНОГО ЖИТТЯ У ЗАРУБІЖНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

У багатьох творах зарубіжної літератури природа відіграє більше, ніж просто декоративну роль – вона стає живою та активною учасницею в житті персонажів, відображаючи їхні емоції, думки та долі. Пропоную розглянути деякі з них та проаналізувати, як природа впливає на героїв та відображає ключові теми.

Твір "Мобі Дік" Германа Мелвіля – це епічний роман, в якому природа виступає як важлива та впливова сила, що визначає долю героїв та співіснує з ними у безперервній боротьбі за владу та виживання.

Природа у творі "Мобі Дік" не лише створює неймовірні образи та ландшафти, але й стає метафорою для широкого спектру емоцій та конфліктів. Океан в цьому романі виступає як символ безмежності та загадковості. Він поєднує усіх персонажів та обличчя Людства у своєму безкрайому просторі, демонструючи їхню невпинну боротьбу з власними демонами та зовнішніми загрозами.

Головний герой, капітан Ахаб, відіграє ключову роль у цій взаємодії з природою. Його пристрасть до полювання на білого кита Мобі Діка перетворюється на божевільну погоню за відомою твариною. Ахаб вбачає в Мобі Діку не лише звичайного кита, а символ Всевадного, якого він вважає відповідальним за своє горе та страждання.

Природа в романі "Мобі Дік" виявляється не тільки фоном для дії, але й активним учасником подій. Її непередбачуваність та безперервність викликають змішані почуття – від захоплення до жаху. Природа стає відображенням внутрішнього стану героїв, відображаючи їхні почуття та емоції, а також ставлячи перед ними випробування, які вони повинні подолати, щоб знайти своє місце у світі.

Таким чином, роман "Мобі Дік" Германа Мелвіля відображає глибокий та складний зв'язок між Людиною та Природою, показуючи, як природа впливає на долю та внутрішній світ героїв, та відображаючи загальні теми боротьби, влади та виживання.

Пропоную також проаналізувати відомий поетичний цикл Роберта Фроста "Вітряна вежа". Він складається з довгих нарисів-балад, написаних віршованою розмовною мовою. У цьому циклі природа відіграє значущу роль, адже вона є не просто тлом для дії, а активним учасником життя та долі героїв.

Основні образи природи у "Вітряній вежі" – це зимовий ліс, сніг, ялини та замерзлі струмки. Ці образи нерозривно пов'язані з емоційним станом героїв та відображають їхні внутрішні стани.

Сніг та лід виступають як символи самотності, втрати та розміреності. Вони створюють атмосферу тиші та спокою, яка допомагає героям відчувати свою власну внутрішню тишу та зосередженість.

Ялини, що стоять "загублені у своїх думках", відображають почуття втрати та розчарування. Вони стають свідками незворотного проходження часу та змін, які відбуваються у житті героїв.

Замерзлі струмки, що перетворюються на "нічні огні", відображають пристрасть та таємницю. Вони створюють враження, ніби природа спостерігає за подіями, розкриваючи їхню справжню сутність.

Отже, у "Вітряній вежі" природа не тільки відображає внутрішній світ героїв, але й впливає на них, допомагаючи їм знайти відповіді на свої питання та заспокоїти їхні тривоги. Відносини героїв з природою демонструють глибокий зв'язок між людиною та оточуючим її світом, який визнає їхню спільність та взаємодію.

Роман "Четверта частина світу" Діно Буццаті є також дуже цікавим для розгляду нашої теми. Оповідь поринає в глибини південної Італії, де природа стає невід'ємною складовою життя та культури місцевого населення. В цьому творі природа не просто фон, на якому розгортаються події, вона стає активним учасником, що впливає на долі героїв та відображає їхні внутрішні стани.

Головним символом природи в романі є річка Лао. Вона перетікає через мальовничі гори та зелені поля Калабрії, створюючи живописні пейзажі та визначаючи життя місцевих мешканців. Річка Лао відображає не тільки красу та спокій, але й сили природи, які можуть бути як благословенними, так і смертельно небезпечними.

Протягом усього роману річка Лао служить не лише тлом для дії, але і свідком трагічних доль героїв. Вона стає свідком їхніх радощів та страждань, відображаючи їхні внутрішні конфлікти та майбутній шлях. Природа тут переплітається з культурою та традиціями, створюючи унікальну атмосферу і розкриваючи глибини взаємозв'язку між Людиною та Природою.

Крім того, природа в "Четвертій частині світу" відображає суспільні та емоційні стани героїв. Вона співзвучить з їхніми емоціями, відображає їхні почуття та долі. Ландшафти та пейзажі, описані в романі, викликають в читачів враження та емоції, надаючи твору глибини та автентичності.

Отже, "Четверта частина світу" Діно Буццаті - це твір, де природа виступає як важлива складова, що визначає хід подій та впливає на долі героїв. Вона не лише відображає красу та велич природи, але й служить символом життя та

смерті, спокою та небезпеки, відображаючи багатогранність взаємозв'язку між Людиною та Природою.

"Дика земля" Джека Лондона – це твір, який змушує читача відчувати всю суворість та красу аляскинської природи. Природа в цьому романі виступає не тільки як тлом для дії, але й як активний учасник у житті героїв, впливаючи на їхні дії, рішення та долі.

Аляска, описана в романі, – це недосяжна, безжальна та вражаюча земля, де кожен куток природи загрозливий та небезпечний. Сніг, лід, мороз, гори та ліси створюють безперервні випробування для героїв, які намагаються вижити в цьому суворому середовищі. Природа є невинним викликом та тестом для сили, витривалості та витримки Людини.

У "Дикій землі" природа не милосердна, але вона також має свою красу та могутність. Описи величезних лісів, непрохідних гір та льодовиків надають роману епічного масштабу та глибини. Природа не лише викликає страх та небезпеку, але й вражає своєю величчю та відмінністю.

Зв'язок між героями та природою в "Дикій землі" є невід'ємним елементом роману. Герої вимушені адаптуватися до жорстоких умов Аляски, навчатися виживати в найекстремальніших ситуаціях та боротися за своє місце в цьому безжальному світі. Їхня взаємодія з природою надає їм силу та витримку, але водночас підкреслює їхню вразливість та обмеженість.

Таким чином, "Дика земля" Джека Лондона втілює глибокий зв'язок між Людиною та Природою, демонструючи не лише безперервні випробування, які ставить природа перед героями, але й їхню взаємодію, взаємозв'язок та взаємопов'язаність.

Завершуючи нашу подорож визначними творами зарубіжної літератури, де природа відіграє ключову роль у житті та долі героїв, ми бачимо, що взаємодія Людини та Природи – це невичерпне джерело вивчення та рефлексії. Кожен твір надає нам можливість поглиблено зануритися у світ природи та її впливу на людське життя.

Природа в цих творах виступає як символ, дзеркало та учасник життя героїв, відображаючи їхні емоції, страждання та боротьбу. Вона надає контекст та атмосферу подіям, розкриває глибину та важливість кожного моменту.

Таким чином, ці визначні твори нагадують нам про важливість гармонії та взаєморозуміння з природою. Вони викликають у нас велике захоплення та повагу до краси та могутності природи, а також спонукають нас до подальшого вивчення її та збереження усього її різноманіття. Ці твори вкладають в нас глибокі думки про наше місце в цьому світі та важливість збереження природи для майбутніх поколінь.

Список літератури:

1. Буццаті Діно // Зарубіжні письменники. Енциклопедичний довідник : у 2 т. / за ред. Н. Михальської та Б. Щавурського. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2005.

2. Горенко О. Таємниці Білого Кита : [передмова] // Мелвілл Г. Мобі Дік, або Білий Кит. - Харків : Фоліо, 2011. - С. 3-16

3. Фрост Роберт // Зарубіжні письменники. Енциклопедичний довідник : у 2 т. / за ред. Н. Михальської та Б. Щавурського. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2006.

Кураш Вікторія

здобувачка фахової передвищої освіти
освітньо-професійної програми

Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

Рондар І.А.

викладач циклової комісії гуманітарних дисциплін

ВСП «Фаховий коледж економіки і технологій

Національного університету «Чернігівська політехніка»

м. Чернігів, Україна

ФРАЗЕОЛОГІЗМИ В ПРИРОДІ КУЛЬТУРІ ТА МИСТЕЦТВІ

Фразеологізм — неподільне, стійке словосполучення, яке можна замінити синонімічним словом. Однак фразеологізм виразніший, емоційніший, ніж синонімічне слово.

Приклади фразеологізмів: вивести на чисту воду (викрити кого-небудь у нечесних діях); викинути з голови (забути, не згадувати); вилами по воді писано (невідомо, як буде).

Роль фразеологізмів в українській мові. Використання фразеологізмів дозволяє: посилити наочність і образність тексту; створити потрібну стилістичну тональність (урочистості, піднесеності або зниження); більш яскраво висловити своє ставлення до інформації, передати авторські почуття і оцінки; фразеологізми збагачують нашу мову, роблять її образною, надають мовленню життєрадісності, гумору; вираження позитивних емоцій або фамільярності; відтворення найтонших нюансів значення, характеристики предмета, явища, ситуації.

Джерелами української фразеології є: жива народна мова (з молоком матері, свій брат, з одного тіста, як горохом об стіну); давньогрецька міфологія, антична культура (танталові муки, лабіринт Мінотавра, олімпійський спокій); Біблія (закопати талант у землю, земний рай, пекельні муки); побут і родинні стосунки (побити горшки, заварити кашу, варити воду); українські звичаї, обряди, вірування, забобони (горобина ніч, цвіт папороті, дістати гарбуза); поведінка людини у праці (працювати, засукавши рукава, гнути спину, наступати на граблі, гребти лопатою); усна народна творчість (ні в казці сказати, ні пером описати, за тридев'ять земель, за сімома замками, піди туди, не знаю куди, наказали сім мішків гречаної вовни).

Значне місце посідають фразеологізми, що виникли на основі спостережень за явищами природи, тваринним та рослинним світом: як вітром здуло, свіжим вітром повіяло, пустити за вітром, як грім з ясного неба, хмари згущуються, витати в хмарах, з дощу та під ринву, обдало морозом, радий сонце прихилити, ждати біля моря погоди, не бачити смаленого вовка, хитрий лис, заяча душа, як кіт наплакав, перелітний птах, розправляти крила, мокра курка, курям на сміх, комар носа не підточить, гедзь укусив, на вербі груші, блекоти наїстися.

Фразеологізми про природу та природні явища.

«Після дощику у четвер» - ще один колоритний фразеологізм в українській мові, значення якого не всім зрозуміло. До чого там «дощик», і чому згадується саме четвер як день тижня? У таїнстві мови розбирався відомий вчитель, автор шкільних підручників з української Олександр Авраменко. «Відповідь на це питання криється у слов'янській міфології», - заінтригував мовознавець. Він нагадав, що у слов'янському пантеоні богів головним був Перун - покровитель сонця, війни, весни, родючості, землеробства, дощів, грому та блискавки. «Кожного четверга Перунові приносили жертву і просили, щоб послав дощ. Та часто четверги минали один за одним, а на небі не було ні хмаринки. Так і постав іронічний вислів "після дощику у четвер», - пояснив Авраменко. Іншими словами, це означає - ніколи.

«З роси та води». Давні слов'яни на Івана Купала (7 липня) відзначали свято роси. Вони вірили, що на світанку цього дня роса має цілющі властивості, надає краси і здоров'я, тому нею вмивалися, промиваючи хворі очі, качалися в росі, вважаючи, що вона передає земну плодючість. Існує приказка: «Діти — то Божа роса». За народними прикметами, коли роса — то гарна погода, а коли немає — буде дощ. Часто молоко називають «Божою роскою», бо воно живить, додає здоров'я.

Роса — єдина форма природної води, яка оживлює землю, робить її родючою, змиває все нечисте, хвороботворне і зле: недарма вогонь і воду використовували як засоби магічного очищення. Тому наші предки щиро бажали одне одному: «Будь багатим, як земля, а здоровим, як вода».

Вислів «з роси і води» означає побажання доброго здоров'я, багатства, гарного врожаю.

«Витягти з болота». З давніх-давен слов'яни вважали болото небезпечним місцем, де водиться нечиста сила. Утворення боліт вони пов'язували з чортом: де тільки він плював, там і виникало болото. Цей зв'язок виражений і в приказках: «Було б болото, а чорти будуть», «У тихому болоті чорти водяться», «І чорт багато грошей має, а в болоті сидить». Існував звичай викидати на болото «нечисті» речі (старий віник, одяг покійника) і сміття, яке назбиралося під час Святка (різдвяних свят).

Болото, багнука, грязюка, багно, намул, калюжа — ці синоніми означають щось бридке, слизьке, непривабливе, нечисте, якого хочеться швидше позбутися або уникнути. У зв'язку з цим і виникло чимало фразеологізмів, пов'язаних зі словом «болото»: «обливати болотом», «кидати болотом» — несправедливо звинувачувати когось у чомусь, обмовляти, неславити, ганьбити; «не вдарити лицем у болото» — показати себе з кращого боку, не осоромитися.

Фразеологічний вислів «витягти з болота» означає допомогти кому-небудь вийти з принизливого становища або позбутися злиднів.

Список літератури:

1. <https://naurok.com.ua/dzherela-ukra-nskih-frazeologizmiy-258381.html>
2. <https://dovidka.biz.ua/frazeologizmi-z-yavishhami-prirodi/>

3. <https://www.miyklas.com.ua/p/ukrainska-mova/10-klas/poniattia-normi-v-suchasni-ukrayinskii-literaturnii-movi-326692/osnovni-grupi-frazeologizmiv-bagatoznachnist-sinonimiia-i-antonimiia-fra -327174/re-a139a153-d989-4f1e-ad49-bc8b842a0015>
4. <https://dovidka.biz.ua/rol-frazeologizmiv/>
5. <https://www.unian.ua/curiosities/pislya-doshchiku-u-chetver-avramenko-rozkriv-shcho-oznachaye-cey-koloritniy-frazeologizm-12553080.html>
6. <https://t.me/s/frazeolohizmy?after=128>

Рябок Олександра

здобувачка фахової передвищої освіти
освітньо-професійної програми

Підприємство, торгівля та біржова діяльність

Пустовойт А.В.

викладач циклової комісії з соціальної роботи

ВСП «Фаховий коледж економіки і технологій

Національного університету «Чернігівська політехніка»

м. Чернігів, Україна

САКРАЛЬНІСТЬ ПИСАНКАРСТВА. ПИСАНКА ЯК ПОЄДНАННЯ ЗЕМНОГО ТА НЕБЕСНОГО

Традиція писати писанки сягає своїм корінням в сиву давнину, коли людина була неподільною з природою. В ті часи за віруванням наших предків все навколо було живим і вміло розмовляти. Щоб вижити серед могутніх стихій, потрібно було мати серце, чисте, як гірські води, а руку міцну, як гілля дуба, а ще знати дивовижну мову Всесвіту.

Згодом виникли символи, неначе букви тієї чарівної мови. Зображуючи їх на стінах печер, посуді та одязі, люди зверталися до сонця, вітру, води, землі. З часом ті послання почали писати на пташиному яйці. Чому саме яйці? Мабуть тому, що прадавніх людей вражала поява з неживого предмета нового життя. І так, не знаючи астрономії, наші предки перетворили кругле яйце в маленьку модель Землі і Всесвіту. Модель з вогненною кулею всередині... Що це? Передбачення? А може вони знали світобудову?

Так, вони були мудrimi. І тому змогли поєднати Християнство, як ідею спасіння душі від мороку, з найсвітлішими образами минулого. Так виникла писанка - символ нового життя, воскресіння Бога, і відродження природи. Відтоді кожне творіння писанки, - ніби пробудження-перетворення засніженої, замерзлої землі в яскраву, весняну, радісну.

Поділ на два передавав уявлення про два світи. На три ділили найчастіше по вертикалі, так позначали три небесних сфери. При поділі на чотири утворюється хрест, що означає чотири сторони світу.

Класичний поділ півсфер на чотири частини, кожна з яких поділена на три, передає уявлення про чотири пори року з трьома місяцями. За іншими уявленнями світ ділився і на шість сторін. Таку просторову орієнтацію передає шестикутна зірка.

Досліджуючи писанки, вчені висловили здогад про те, що в давнину існував восьмирічний календарний цикл. У народній міфології небо має вісім сфер - "хмар": сім синіх, а восьме червоне, на якому сидить сам Бог.

Дуже цікавий поділ на сорок частин, так звані сорококлинці. Кожен клинець позначав якийсь вид людської діяльності або явище природи, а в християнському баченні - сорок днів посту.

При поділі яйця утворюються поля різної форми і величини. Вони становлять основу для розміщення елементів орнаменту. Кожен із таких знаків прийшов до нас із глибини віків, проте більшість із них можна прочитати, бо навіть дуже дивні знаки в своїй основі виражають близькі і зрозумілі нам предмети. Ми, як і наші давні предки, радіємо першим весняним листочкам, зачудовано слухаємо спів жайворонка, милуємося плином ріки. Щоб висловити вічне, наші предки створили символи. Давайте розглянемо найголовніші з них.

Сонце – це прихід довгожданої весни сприймався як народження нового сонця, визволення небесного світила від сил темряви. Тому із символом сонця пов'язано все найкраще, що є в людському житті. Серед язичницьких богів Дажбог - сонячний бог - був одним із головних. У християнстві сонце також стало символом Бога, оскільки Бог - це світло.

Хрест - один із сонячних знаків, символ всесвіту, чотирьох сторін світу, чотирьох вітрів, чотирьох пір року. У християнстві хрест - символ страждання, смерті й воскресіння, яким церква все починає, благословляє і освячує.

Свастика, сварга, або ламаний хрест - знак святого вогню, сонця і вічного руху. Один із найстаріших знаків узагалі. Найперші його зображення знаходять на виробках первісних мисливців, а це близько тридцяти тисяч років тому! За народними уявленнями сварга провіщала добро і захищала від темних сил.

Ружа, рожа, розета, зірка символізує сонце і вранішню зорю. Містить в собі косий хрест, прямий хрест, а також лівосторонню і правосторонню свастики. В народній символіці - незмінний символ любові. Подарувати писанку з ружею означало освідчитися в коханні.

Безкінечник, або кривулька - знак однієї з найголовніших стихій - води. Будучи необхідною для всього живого, вода водночас могла бути злою і неблаганною в час весняної повені.

Грабельки, гребінці, трикутнички з гребінцями належать до символів, що пов'язані з водою. Писанки із грабельками писали в посуху, гадаючи, що написавши цей знак, можна викликати довгожданні небесні води.

Олень - символ достатку, багатства. Існує ще з часів первісних мисливців, коли м'ясо цієї тварини було основною їжею, шкіра була потрібна для пошиття одягу й спорудження житла, а з кісток та рогів виготовляли зброю і прикраси.

Кінь - символ коня також пов'язаний із поклонінням сонцю. За древніми переказами сонце їде небом на колісниці, запряженій огненними кіньми. В християнстві кінь - образ безстрашного віщуна віри, нестримного, готового до самопожертви.

Птах - символ зародження життя, родючості, приплоду, достатку, напівземна, напівнебесна істота. Півень вважався провідником Божого сонця й

сторожем проти зла, голубки - символом любові, вірності і злагоди. У християнстві птах - символ вознесіння до Бога.

Качині лапки, Божа ручка, рукавичка, дідові пальці були оберегом, як відбиток руки язичницького Бога-Сонця, яке, як ми вже розповідали, в давнину асоціювалося з птахом. Подібні знаки символізували владу, заступництво, цілісність - все те, що пов'язувалося з пошаною до руки.

Дерево життя або вазон за народними віруваннями, посеред раю стоїть велике дерево - Дерево Життя. Воно покриває собою весь рай, має листя й плоди всіх дерев. Саме на ньому знаходяться три брати - Сонце, Місяць і Дощ, або їх християнські заступники - Господь і святі Петро і Павло. Позначає вісь всесвіту, яка з'єднує в собі три світи - підземний, земний і небесний, так звані казкові "три царства". Символ природи, що вічно оновлюється. Дерево життя символізує також розвиток роду - батько, мати і дитина. Тому, як правило, дерево має три гілочки. У християнстві - символ Божої мудрості.

Триріг, або триніг - один із найстаріших символів сонця, а також знак святого числа "три".

Найдавніші писанки були звичайно одного кольору. Згодом виникли багатоколірні писанки, в яких застосовувались природні барвники. Такі фарби, на відміну від сучасних, мали приємні м'які відтінки. Але колір в писанці з'явився не лише заради краски, а й отримав своє символічне значення, походження якого не випадкове.

Поєднання в орнаменті 4-5 кольорів – родинне щастя, мир, добробут, любов, успіх. Темні писанки писали на проводи, як вираз поваги до тих, хто відійшов у інший світ.

До кінця ХІХ ст. для виготовлення писанок використовували виключно природні барвники (зілля, коріння, плоди, що заздалегідь збиралися й освячувалися на Спаса). В давнину люди самі робили барвники: чорний із сажі, коричневий з кори, жовтий з цибулиння. Зараз найзручніше користуватися харчовими барвниками

Для людини, не обізнаної з секретами розпису писанки, може здатися, що справа ця складна, і під силу лише тому, хто гарно малює. Не бійтеся, спробуйте, і ви неодмінно досягнете успіху. Запам'ятайте, писанку пишуть не руки, а душа. Тобто, найголовніше - налаштуватися на відповідний настрій.

Наші предки завжди молились перед будь-якою роботою і тому в усьому були майстрами. А що таке молитва? Це коли забуваєш всі незгоди, пробачаєш образи, відкидаєш погані думки. Тільки очищена від всього зайвого свідомість здатна відчувати і творити.

Список літератури:

1. <https://traditions.in.ua/zvychai-ta-obriady/obriadova-symvolika/316-pysanka>
2. <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%B8%D1%81%D0%B0%D0%BD%D0%BA%D0%B0>
3. <https://www.udau.edu.ua/ua/news/pisanka-oberig-dlya-rodini-na-cilij-rik.html>

СЕКЦІЯ 3. СОЦІАЛЬНО-ЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВЗАЄМОДІЇ ЛЮДИНИ З ПРИРОДОЮ

Кісіль Анна, Крук Кіра

здобувачі фахової передвищої освіти
освітньо-професійної програми

Право

Казімірова М.В.

викладач циклової комісії загальноосвітніх дисциплін
ВСП «Фаховий коледж економіки і технологій
Національного університету «Чернігівська політехніка»

м. Чернігів, Україна

ЗАГАДКОВИМИ СТЕЖКАМИ ЯЛІВЩИНИ

Ялівщина – це найбільший лісовий масив у Чернігові, який є не лише природним куточком, а й своєрідною книгою історії та культури. Завдяки своїй довгій та не пересічній історії він став не тільки місцем відпочинку, але і символом самої душі міста. Цей унікальний комплекс знаходиться на березі річки Стрижень, правої притоки Десни.

Перші відомості про Стрижень відносяться до давньоруського часу, коли вона потрапила на сторінки Лаврентіївського літопису під 1078 роком [5]. Детальні описи Стрижня з'являються лише з XVIII століття. Історик, дослідник Чернігівщини Опанас Шафонський ще в 1785 році занотував: «Стрижень виходит сего уезда под селом Осняками и прошед уездом Черниговским через город Чернигов всего 26 верст, под оным в речку Десну с правой стороны впала». Вода в Стрижні на кінець XVIII століття була чистою та придатною для пиття, чим і користувалися городяни. Сьогодні загальна довжина Стрижня складає 32 км, ширина русла коливається в районі 4–5 м.

Перші поселенці Ялівщині були представниками середньодніпровської археологічної культури епохи бронзи, що існувала у II тисячолітті до нашої ери. Ця культура займала територію середнього та верхнього Подніпров'я і басейн Десни в межах України та Білорусі. Представлена вона поховальними пам'ятками в курганах, ґрунтовими могильниками та відкритими поселеннями. В Ялівщині якраз і виявлено поселення цієї культури.

У ранньому залізному віці (I тисячоліття до н.е.) в межах сучасного лісопарку Ялівщина з'явилися представники так званої милоградської культури. Ця культура існувала більше 700 років і її часто ототожнюють з племенами Неврів, яких згадує Геродот у своїй «Історії». Носіїв цієї культури вважають представниками прабалтського етносу, від якого пізніше пішли сучасні Литовці та Латвійці. Імовірно що саме вони і збудували в Ялівщині на березі Стрижня перші укріплення у вигляді валу та рову [3].

Перші згадки про Ялівщину сягають 17 століття, коли своїм універсалом гетьман Дем'ян Многогрішний підтвердив право на власність В.Ф.

Яловицькому млином на річці Стрижень. Саме від його прізвища й пішла назва місцевості.

З середини XIX ст. почалося активне заліснення урочища. Так, тут були висаджені верес, сосна, ялина, черемха та різноманітні кущі. Одним з ініціаторів такої діяльності був член міської думи Василя Нерода. З 1880 р. в Ялівщині збудували насосну станцію для артезіанських свердловин, що наповнювала водогін міста [3].

У 1946р.за ініціативою громадськості було відкрито ботанічний сад в урочищі Ялівщина, площа якого складала 170 гектарів.

В 1956 році на Лівобережному поліссі, Чернігівський ботанічний сад був єдиним науково-дослідницьким закладом такого спрямування. Були створені липові, березові, горобинові, туєві та інші ландшафтні композиції. За цей рік було реалізовано 453 тис. декоративних, плодово-ягідних та деревовидно-чагарникових рослин [4].

З 1972 р. Ялівщина стає пам'яткою садово-паркового мистецтва, а 28 березня 2014 року Чернігівська обласна рада оголосила про створення в м. Чернігів регіонального ландшафтного парку «Ялівщина» площею 168,7 га.

В деяких місцях збереглися ряд видів папоротеподібних (папороть чоловіча, папороть жіноча, щитник австрійський, голокучник дубовий, орляк звичайний), з них цінними є популяції голокучника дубового, виду, який внесено до переліку видів регіональної охорони в Чернігівській області. На ділянках дубових, суборових і березових лісів були відзначені 2 види орхідних (любка дволиста, коручка чемерниковидна), які занесені до Червоної книги України.

На території парку зустрічається понад 50 видів хребетних тварин. Характерною рисою фауни є значна кількість типових лісових, синантропних і частково водно-болотних видів.

Традиційно територія Ялівщини є місцем еколого-просвітницької роботи і екологічного виховання. На її території було створено екологічну стежку, яка використовується для організації навчальних практик студентів та учнів шкіл. В Ялівщині, на її окремих ділянках, проводяться змагання з туризму, спортивного орієнтування та краєзнавства для школярів міста і області.

Також регіональний ландшафтний парк «Ялівщина» є одним з найулюбленіших місць відпочинку жителів міста в різні пори року, його територія має виключне значення як осередок збереженої природи в міській зоні Чернігова, відіграє значну гідрологічну, біологічну та екологічну роль [1].

Ялівщина вже протягом століть вважається легенями міста, служить для відпочинку місцевих жителів та туристів а також ареною для культурних заходів та фестивалів. Протягом історії Ялівщина багато разів зазнавала змін. Вона пережила епоху модернізації, коли була під загрозою знищення через розширення міської інфраструктури. Проте завдяки наполегливості та активності місцевих екологічних організацій та громадських активістів, вдалося зберегти цей цінний природний ресурс.

Список літератури:

1. Депортамент екології та природних ресурсів URL: <https://eco.cg.gov.ua/index.php?id=27927&tp=1&pg=>
2. Чернігівський монітор URL: <https://monitor.cn.ua/ua/politics/1700>
3. Ялівщина: чотири тисячі років історії URL: <https://chernihiv.travel/ua/place/yalivschyna>
4. Карпенко Ю.О. Загадковими стежками «Ялівщини» . Чернігів: ЧДПУ ім. Т.Г. Шевченка, 2002. 40 с.
5. Лаврентіївський літопис URL: <https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/e/ee/%D0%9B%D0%B0%D0%B2%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%96%D1%97%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%BE%D0%BF%D0%B8%D1%81.pdf>
6. Древнє поселення слов'ян: чого ви не знали про Ялівщину. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Z894ZmtDBTk>

Ніколаєнко Карина

здобувачка фахової передвищої освіти
освітньо-професійної програми

Готельно-ресторанної справи

Сокол Ю.Ф.

викладач циклової комісії правових дисциплін

ВПС «Фаховий коледж економіки і технології

Національного університету «Чернігівська політехніка»

м. Чернігів, Україна

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

Ключові слова: екологічні права, довкілля, екологічна безпека, екологічні злочини, екоцид, екосистема, воєнний стан

В сучасних умовах російсько-української війни порушується весь комплекс конституційних прав та свобод людини і громадянина: особисті, політичні, соціально-економічні, сімейні, культурні та екологічні. Серед військових злочинів країни-агресора особливе місце займають екологічні злочини, які порушують базове екологічне право людини, гарантоване ст. 50 Конституції України – право на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди [1]. Крім того відповідно до ст. 16 Конституції України, держава має обов'язок забезпечити екологічну безпеку та підтримувати екологічну рівновагу на території країни, а також зберегти генофонд українського народу. Це конституційне положення також відображено у преамбулі Основ законодавства про охорону здоров'я, яка стверджує, що суспільство та держава несуть відповідальність перед сучасними та майбутніми поколіннями за рівень здоров'я та збереження генофонду народу України, забезпечують пріоритетність охорони здоров'я у діяльності держави та вирішують екологічні проблеми [2]. Екологічні права в умовах воєнного стану є

більш вразливими і незахищеними, тому питання дослідження їх гарантування, дотримання та захисту в умовах воєнного стану є актуальним та злободенним.

Зміст права на безпечне для життя і здоров'я довкілля полягає у закріпленій законом можливості проживати в середовищі, яке не спричиняє шкоду здоров'ю людини, користуватись для задоволення своїх життєвонеобхідних фізичних та духовних потреб безпечними природними благами, а також право доступу до екологічної інформації, право на її поширення, право на відшкодування екологічної шкоди [3, с.9]. В цілому, реалізація права кожного на чисте і безпечне для життя і здоров'я довкілля передбачає можливість кожного дихати чистим повітрям, споживати чисту питну воду, відпочивати у лісі, купатися в річці чи на морі, збирати ягоди, гриби, займатись полюванням, рибальством тощо [4, с.45]. Але в умовах воєнного стану можливості держави щодо гарантування екологічних прав обмежені.

Тривалі воєнні дії приносять непоправні наслідки, забираючи найцінніше - життя людей, здоров'я, та руйнуючи екосистему України. Військові екологічні злочини завдають непоправну шкоду не лише українському народові, але й несуть руйнівний вплив на екологічну ситуацію за межами країни. Це можна вважати справжнім екоцидом або «тактикою випаленої землі». Так, з початку широкомасштабного російського вторгнення за даними Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України зафіксовано 257 випадків екоциду: підриви складів паливно-мастильних матеріалів, сховищ нафтопродуктів з відповідними наслідками для довкілля, авіаудари по підприємствах, які використовують небезпечні хімічні речовини у виробництві, пошкодження та руйнування очисних споруд, вилив стоків у водойми, пошкодження ґрунтового покриву, горіння лісів – особливо на територіях природно-заповідного фонду [5].

Такий спосіб введення війни заборонений статтею 54 додаткового протоколу №1 до Женевських конвенцій від 7 червня 1977 р., що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів. «Забороняється піддавати нападу або знищувати, виводити або доводити до непридатності об'єкти, необхідні для виживання цивільного населення, такі як запаси продуктів харчування, сільськогосподарські райони, що виробляють продовольство, посіви, худобу, споруди для забезпечення питною водою й запаси останньої, а також іригаційні споруди спеціально з метою не допустити використання їх цивільним населенням або супротивником ...з метою викликати голод серед цивільних осіб, примусити їх до виїзду або з якої-небудь іншої причини» [6]. Наслідки цих злочинних дій агресора будуть відчутними протягом кількох поколінь, порушуючи екологічну рівновагу та загрожуючи здоров'ю людей.

Вплив війни на навколишнє середовище виявився надзвичайно суттєвим, оскільки екосистема усіх живих організмів тісно пов'язана між собою. Наприклад із 24 лютого 2022 року в атмосферу потрапило понад 150 млн тонн викидів CO₂, що було пов'язано з пожежами та військовими діями. Викиди токсичних газів мають негативний вплив на якість повітря. Це призводить до

забруднення атмосфери токсичними речовинами, що створює загрозу для здоров'я населення, води та ґрунту.

Вода як джерело життя є цінним ресурсом, який має великий вплив на людину та інші організми. Окупанти обстрілюють водну інфраструктуру, замінують дамби, проводять воєнні операції на території Чорного та Азовського морів. Підрив греблі Каховської ГЕС російськими військовими призвів до техногенної катастрофи, затоплення населених пунктів та заповідників, знищення біорізноманіття, забруднення Дніпра й Чорного моря. Обстріл російськими військами ДніпроГЕС у Запоріжжі вночі 22 березня 2024 р. спричинив витік нафтопродуктів у Дніпро. Всі ці злочинні дії приводять до серйозних наслідків для людей та довкілля, включаючи втрату доступу до питної води. Дії окупантів, спрямовані на пошкодження водних об'єктів, також порушують права людини, зокрема доступ до води, який визнається базовим правом Генеральною асамблеєю ООН. Такі дії можуть кваліфікуватися як водний тероризм [7].

Заміновані території стають серйозною проблемою в контексті воєнних конфліктів, яка має значний вплив на довкілля та природні ресурси. Зазначені території потребують негайного розмінування, оскільки їхня наявність призводить до серйозних наслідків для ґрунтів та навколишнього середовища. Однією з основних причин занепокоєння є те, що розриви мін призводять до забруднення ґрунтів важкими металами, такими як свинець, стронцій, титан, кадмій та нікель. Це робить ґрунт непридатним для подальшого сільськогосподарського використання і може мати негативний вплив на екосистему. Найбільш очевидними наслідками військових дій для ґрунтового покриву є пряме знищення, яке може бути як цілеспрямованим, так і випадковим. Цілеспрямоване завдання шкоди ґрунтам може бути пов'язане з досягненням військової мети, наприклад, спалювання полів. Випадкові прямі руйнування можуть виникати внаслідок цілеспрямованих дій, які мають іншу тактичну мету, наприклад, риття окопів чи бомбардування шляхів постачання. Непрямий вплив військових дій на ґрунти може бути найважче передбачити. Прикладом непрямого впливу є втрата буферності ґрунтів, засолення та інші процеси, які можуть виникати внаслідок воєнних дій. Підсумовуючи, військові конфлікти негативно впливають на ґрунтові ресурси та природне середовище, спричиняючи серйозні екологічні проблеми та шкоду для біорізноманіття. Для мінімізації наслідків важливо розробити та впровадити стратегії з розмінування та відновлення пошкоджених територій [8].

Відновленню екосистеми України вимагає цілого комплексу заходів. Це може включати фінансування проектів з відновлення екосистем, організацію прибирання територій, сприяння у відновленні природних заповідників, а також надання технічної та експертної підтримки, розробка локальних проектів з відновлення річок або допомога в ліквідації забруднень. Україна може використовувати досвід інших країн у післявоєнному відновленні, щоб швидше та ефективніше відновити свої території. Це може включати прийняття найкращих практик у сфері зеленого будівництва, енергоефективності та

сталого розвитку. Зокрема, співпраця з країнами, які вже досягли успіхів у сфері зеленого енергетичного переходу, може допомогти Україні швидше здійснити перехід до використання відновних джерел енергії та покращити стан довкілля [9].

Отже, після закінчення війни та скасування воєнного стану Україні необхідно провести облік екологічних військових злочинів РФ, підрахувати обсяги завданої шкоди, забезпечити ефективний моніторинг стану довкілля. Лише спільні зусилля та екологічна свідомість держави і громадянського суспільства можуть забезпечити відновлення екосистеми України до безпечного стану.

Список літератури:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. – Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – ст. 141 (з наступними змінами).
2. Основи законодавства України про охорону здоров'я Закон України від 19.11.1992 № 2801-ХІІ Верховна Рада України. Дата оновлення: 19.04.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text> (дата звернення: 23.04.2024)
3. Антонюк У. В. Юридична природа права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні. Актуальні проблеми реформування земельних, екологічних, аграрних та господарських правовідносин: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції (м. Хмельницький, 17–18 травня 2013 року). Хмельницький: Хмельницький університет управління та права, 2013. С. 7–10.
4. Антонюк У.В. Захист екологічних прав в Україні в умовах російської агресії //Право і державне управління. 2022. №3. С.42-47.
5. Стрілець Р. Екологічні наслідки війни в Україні. Українська правда. 2022. 22 червня. Режим доступу: <https://life.pravda.com.ua/columns/2022/06/22/249216/>.
6. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв збройних конфліктів міжнародного характеру (Протокол II), від 8 червня 1977 року. Код доступу: https://zakononline.com.ua/documents/show/169399_169399
7. Дмитро Лубінець, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини. Довкілля — мовчазна жертва війни: як російська армія вчиняє екологічні злочини й порушує права людини. Режим доступу: https://lb.ua/blog/dmytro_lubinets/581276_dovkillya_movchazna_zhertva_viyni_yak.html
8. Вплив війни росії проти України на стан українських ґрунтів. Результати аналізу / О. Голубцов, Л.Сорокіна, А. Сплодитель, С. Чумаченко – Київ: ГО “Центр екологічних ініціатив «Екодія», 2023. – 32 с.
9. Ілона Свеженцева Як війна впливає на довкілля і як можна допомогти його відновлювати // Суспільне : [сайт]. 23.04.2022 р Режим доступу: <https://suspilne.media/231917-ak-vijna-vplivae-na-dovkilla-i-ak-mozna-dopomogti-jogo-vidnovluyati-rozpovidae-ekologina/>

Поламаренко Єлизавета
здобувачка фахової передвищої освіти
освітньо-професійної програми
Готельно-ресторанна справа
Бурдюгова С.П.
викладач циклової комісії загальноосвітніх дисциплін
ВСП «Фаховий коледж економіки і технологій
Національного університету «Чернігівська політехніка»
м. Чернігів, Україна

ЕКОЛОГІЧНА МОДА - ПЕРШІ КРОКИ У СФЕРІ ПЕРЕРОБКИ ТЕКСТИЛЬНИХ ВИРОБІВ

З появою масового ринку модного одягу наше життя стало значно зручніше. Тепер кожен може дозволити собі стильний одяг без великих витрат, оскільки асортимент товарів може задовольнити різні смаки та бюджет [1].

Але на сьогоднішній день сучасна, модна індустрія має значний негативний вплив на навколишнє середовище. Хоч і протягом останніх десяти років галузь одягу зросла і вважається сьомою за розміром економікою світу, проте це друга за розмірами забруднююча промисловість [2].

Щорічно індустрія моди використовує понад 93 мільярди кубічних метрів води, що може задовольнити потреби 5 мільйонів людей. Багато одягу виготовляють із бавовни, але ця рослина потребує значної кількості води та хімікатів, що забруднюють ґрунт. Лише 1% всього одягу переробляється на нові речі, решта потрапляє на сміттєзвалище.

На пошиття одягу витрачається значна кількість ресурсів, і ці витрати можуть відрізнитися в залежності від типу одягу, матеріалів та ринкових умов. Синтетичні матеріали, такі як поліестер, нейлон, акрил, спандекс, виготовлені з пластику, які під час прання забруднюють водні ресурси. Це стає можливим тому, що мікропластик з їх волокон потрапляє у стічні води. Коли цей мікропластик потрапляє в ґрунт, він стає частиною харчової промисловості. Також він потрапляє в наші річки, озера та океани. За оцінками експертів, 35% мікропластику в океані походить саме від модної індустрії [1].

Процеси виготовлення сировини, фарбування, оздоблення виробу мають глобальний вплив. Для прикладу, фарбування та оздоблення – процеси, за допомогою яких фарби та інші хімічні речовини наносяться на тканини – спричиняють 3% глобальних викидів CO₂, а також понад 20% глобального забруднення води. Разом із підготовкою пряжі та виробництвом волокна, ці два процеси мають найбільший вплив на виснаження ресурсів через енергоємні процеси, засновані на енергії викопного палива

У багатьох європейських країнах присутня культура свідомого споживання. Європейські компанії зацікавлені в цьому, адже використовують вторинну сировину для переробки, отримання енергії та виробництва нових речей. В Європі найбільші обсяги сировини, що переробляється припадають на взуття і

джинси. Причому переробка взуття найбільш популярна в Ірландії, Нідерландах та Іспанії, а джинсів в Німеччині, Франції та Італії [3].

Країни світу уже мають багатий досвід переробки старого одягу. Прикладом переробки старого одягу може похвалитися нідерландська компанія «Mud Jeans». Компанія працює за принципом циркулярної економіки: джинсову тканину подрібнюють до вати, з неї роблять нову тканину для нового виробу. Також вони пропонують програму обміну джинсів, щоб зменшити навантаження на природу. Подібні компанії є також у Фінляндії, Данії та інших скандинавських країнах, та в Азії, зокрема, у Китаї і Тайвані [5].

Також шведська компанія H&M є одним із найвідоміших роздрібних торговців модного одягу у світі. Вони встановили важливі цілі до 2030 року, спрямовані на те, щоб увесь їхній асортимент походив з екологічно чистих або перероблених джерел. H&M розробила першу в світі систему переробки одягу в магазині – Лоор, яка перетворює старий одяг на новий [2].

Багато текстильних відходів можна використовувати як вторинну сировину, у якості утеплювача, для виробництва взуття, меблів та у будівництві.

В Україні ж проблема переробки текстильних відходів та інших тканин є досить актуальною. Культура утилізації старого одягу в нашій країні є недостатньою, проте, зараз здійснюються перші кроки для вирішення цієї проблеми [2].

Щоб зменшити кількість текстильного сміття, потрібно дотримуватися простих правил: не купувати занадто багато одягу, самостійно перешивати та створювати актуальні моделі, надавати перевагу компаніям з екотехнологіями, одяг у гарному стані віддавати благодійним організаціям або тим, хто його потребує, у великих містах можна відносити одяг на сортувальні станції, здавати старий одяг до Центру управління відходами (де відходи утилізуються, спалюючи при високій температурі).

Список літератури:

1. Ціна моди: екологічна проблема XXI століття. URL:<https://capslook.ua/czina-mody-ekologichna-problema-hhi-stolittya/>
2. Робимо перші кроки у сфері переробки текстильних відходів. URL:https://www.astar.agency/2023/08/20/robymo_perschi_kroky_u_sferi_pererobky_tekstilynyh_vidhodiv/
3. Через пандемію в Європі люди почали позбуватися старого одягу. URL:<https://www.mukachevo.net/ua/news/view/2329967>
4. Оцінка сучасного стану розвитку ринку одягу в Україні. URL:http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/6_2021/87.pdf
5. Переробка текстилю і «Green fashion»- корисна перспективна галузь для українського бізнесу. URL:<https://uacrisis.org/uk/53775-tekstyl>

Романенко Софія

здобувачка фахової перед вищої освіти
освітньо-професійної програми
Харчові технології

Ємець Альона

викладач циклової комісії загальноосвітніх дисциплін
ВСП «Фаховий коледж економіки і технологій
Національного університету «Чернігівська політехніка»
м. Чернігів, Україна

СУТНІСТЬ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ КРИЗИ ТА ЇЇ НАСЛІДКИ

Протягом тисячоліть людина втручалася до природи, не замислюючись про наслідки, з кожним втручанням людина утворювала екологічні кризи на нашій планеті.

Глобальна екологічна криза - це одна з найбільших проблем людства, яка супроводжується забрудненням повітря, води, Ґрунту, зміною клімату, вирубуванням лісів, вичерпання природних ресурсів, а також зникнення особливих видів тварин чи рослин.

Види екологічних проблем поділяються на: Локальні і Глобальні.

До локальних проблем відносяться: забруднення повітря (смог), забруднення вод суходолу, шумове забруднення, радіоактивне забруднення, електромагнітне випромінювання, скорочення сільськогосподарських угідь, війни.

До глобальних проблем відносяться: забруднення Світового океану, виснаження надр мінеральних ресурсів, зменшення запасів прісної води, знищення та вимирання лісів, зменшення біорізноманіття, перенаселення, техногенні катастрофи, атмосферні зміни (глобальне потеплення, руйнація атмосфери). [1]

Для прикладу пропоную вам розповісти які екологічні проблеми є в Україні:

Після повномасштабного вторгнення РФ в Україну, наша екологія дуже сильно погіршилася.

Найнебезпечніші екологічні кризи які створила РФ на території України:

Одними з перших постраждали нафтобази (саме вони в різних регіонах стали найпоширенішою категорією об'єктів техногенної небезпеки, що піддавались цілеспрямованим обстрілам). Всього постраждало не менше 60 нафтобаз та інших сховищ паливно-мастильних матеріалів у 23 областях. [2]

Загрози ядерній та радіаційній безпеці: 24-25 лютого 2022 року під час захоплення російськими військами Чорнобильської зони відчуження радіаційний фон був перевищений до 7,6 разів.

Провокації аварій та обстріли Запорізької АЕС. [3]

Глобальні пожежі лісів та полів, наприклад як пожежа у Луганському природному заповіднику «Трьохізбенський степ», 27 травня 2022 року.

Внаслідок пожеж, спричинених російською агресією, на Луганщині було винищено 17 тисяч гектарів лісу. Постраждав Національний природний парк

«Кремінські ліси» та відділення Луганського природного заповідника «Трьохізбенський степ». Попередня оцінка збитків складає понад 38 млрд грн, хоча повністю обрахувати шкоду неможливо, поки територія знаходиться під окупацією чи в зоні активних бойових дій. [4]

Руйнівний вплив на морські екосистеми: масова загибель дельфінів у Чорному морі. Загалом протягом 2022 року вчені України, Румунії, Болгарії, Туреччини та Грузії зареєстрували близько 1000 випадків загибелі китоподібних Чорного моря. Це лише ті випадки, коли було зафіксовано підтверджений факт загибелі, тож реальна кількість може бути в рази більшою. [4]

Каховська ГЕС 6 червня 2023 року: Рано вранці 6 червня росіяни підірвали греблю Каховської ГЕС, через що вода з Каховського водосховища почала швидко спускатися вниз за течією Дніпра. Масштаби катастрофи виявилася величезними: сукупна зона стрімкої зміни гідрологічних факторів довкілля (затоплення та осушення) склала не менш як 5000 км², були затоплені вразливі екосистеми, зокрема у національних парках та інших об'єктах природно-заповідного фонду. Через це існування окремих видів та екосистем було поставлено під загрозу.

Окрім того, було підтоплено багато складів, промислових підприємств, сміттєзвалищ, АЗС та інших об'єктів, звідки у Дніпро-Бузький лиман вимило токсичні речовини. А у Чорне море потрапила велика кількість прісної води, забрудненої паливно-мастильними матеріалами, добривами, стічними водами із затоплених населених пунктів та полів. [4]

Авжеж в екологічних кризах загрозу несе людина, адже ми викидаємо токсичні речовини від промислових підприємств у водойми ґрунт або в повітря, також це стосується пластику. Пластикові відходи потрапляють до океанів тим самим забруднюючи морське життя та водні екосистеми, це несе дуже велику загрозу для здоров'я та життя не тільки людей, а і всього живого. Люди масово вирублюють ліси тим самим ми забираємо у тварин життєвий простір та призводимо до зміни клімату, тому що ні кому поглинати вуглекислий газ та переробляти його. Також людство надмірно використовує природні ресурси, це може привести до їх вичерпання, що призведе до загибелі людства та світової катастрофи. Всі ці злочини проти природи призводять до зміни клімату, що є найнебезпечнішою загрозою для нашого людства та планети.

Глобальна екологічна криза потребує негайного втручання всього людства задля зупинки кризи. Якщо це проігнорувати, то буде несправне лихо яке призведе до наймасштабнішої світової катастрофи яка вб'є все живе.

Список літератури:

1. Підручник Біологія та екологія 11 клас Київ «Школяр» 2019 рік.
2. Екологічні наслідки російського вторгнення в Україну - <http://surl.li/rjfre>
3. Інформація про наслідки для довкілля - <https://web.archive.org/web/20220411230516/https://mepr.gov.ua/news/39062.html>
4. Чи є шанс на відновлення - https://ecoaction.org.ua/1500-vypadkiv-shkody-dovkilliu.html?gad_source=1&gclid=CjwKCAjwoPOwBhAeEiwAJuXRh9jcNa6W7gLIbHiCWI4dT5EwIuhmdLrJ-2dQSmapioyi6GH7KJ4zhoCyHEQAvD_BwE

Доценко Ольга, Гриценко Дарія
здобувачі фахової передвищої освіти
освітньо-професійної програми
Харчові технології

Єрмоленко О.О.
викладач циклової комісії загальноосвітніх дисциплін
ВСП «Фаховий коледж економіки і технологій
Національного університету «Чернігівська політехніка»
м. Чернігів, Україна

Щоб зробити світ кращим, не обов'язково робити великі кроки. Часом досить просто перетворити старе у нове.

АПСАЙКЛІНГ: ВІДНОВЛЕННЯ РЕСУРСІВ ДЛЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ ПЛАНЕТИ

Проблема глобального забруднення планети, є сучасною тенденцією. А саме, в наш час набуває попиту вторинна переробка сміття.

Україна входить у десятку країн, які виробляють найбільшу кількість різних твердих відходів. Крім того, Україна — світовий лідер за часткою виробництва небезпечних відходів, яка у країні становить 94% від усього обсягу виробленого сміття [**Error! Reference source not found.**].

За оцінками вітчизняного Держстату, щорічно в країні їх утворюється до 500 млн т, із них лише 5% сортується і ще 1% спалюється на заводі Енергія у Києві. Лєвова ж частка — 94% — захоронюється, потрапляючи на легальні й нелегальні звалища, яких у країні — десятки тисяч. Замість того, щоб переробляти сміття, створювати нові речі, поповнювати бюджет, гроші країни перегнивають на сміттєзвалищах [**Error! Reference source not found.**].

Згідно піраміди правильного поводження з відходами, найбільш безпечним для екології є скорочення споживання. На другому місці йде повторне використання, за ним — переробка, перетворення сміття на енергію і, нарешті, відправка на полігон для захоронення.

Переробка відходів має першочергове значення в: збереженні природних ресурсів; зменшенні відходів і запобіганні забрудненню; отриманні економічної вигоди та створенні робочих місць; енергозбереженні та пом'якшенні зміни клімату.

Функція апсайклінгу – це вторинна переробка сміття, непотребу, в стильні, декоративні, дизайнерські, побутові речі.

Апсайклінг – не лише метод виробництва, а й важливий аспект екологічної відповідальності. Зміни клімату та зростання відходів стають нагальними проблемами. Апсайклінг, як форма переробки відходів, набуває популярності, особливо в США, де філософія свідомого споживання зростає. За останні 5 років кількість перероблених товарів у магазинах США зростає вдвідесятеро. Це свідчить про розуміння брендами важливості апсайклінгу та попит споживачів на вироби з вторинної сировини.

Також це творчий підхід до переробки, доступний всюди. Немає необхідності у спец обладнанні [**Error! Reference source not found.**].

Деякі компанії за допомогою вторинної переробки виробляють з пластику різні аксесуари, приладдя для дому, елементи декору, взуття, сонячні панелі, одяг, різні іграшки. Цим всім очищуючи нашу природу і екологію.

Апсайклінг активно використовується у всьому світі, зокрема в екологічно орієнтованих дизайнерів і високій моді. Бренди, такі як Balenciaga, Marni, Etro та Coach (переробка сумок з 1970-х), активно застосовують апсайклінг в створенні свого одягу.

В харчовій промисловості вторинна переробка теж займає важливе місце. Популярне безвідходне виробництво, все більш зацікавлює покупців, кухарі надають продуктам "друге життя", змінюючи їх консистенцію, запах, смак, колір, зовнішній вигляд. І так, ці підприємства, економічно вигідні, бо воно мало затратне та більш прибуткове.

В теперішній період, коли в нашій країні війна, апсайклінг необхідний. З використаних бляшанок і коробок виготовляють окопні свічки для ЗСУ, з старого, ношеного одягу роблять маскувальні сітки, набивають подушки, так звані " підколіники ". З кришечок, пластмаси для військових виготовляють імпланти. Ще з підручних засобів люди робили зброю, горючі суміші.

Український бренд REwind розпочав свою діяльність із лімітованої колекції Demilitarization ("Демілітаризація"), виготовленої з парашута, що належав російському льотчику СУ-24, збитому в Україні. Згідно з директором бренду Олегом Волосовським, ця колекція відтіняє події війни в Україні, перетворюючи парашути у витончені куртки-вітровки, які стають унікальними арт-об'єктами з унікальними номерами [**Error! Reference source not found.**].

Можна сказати, що апсайклінг, або вторинна переробка, екологічним, економічним, безвідходним, та ще й прибутковим видом діяльності. Ця сфера не тільки дозволяє нам зменшити кількість відходів, але й сприяє тому, що речам дають " друге життя". Водночас, це чудова бізнес-ідея, переробка мало затратна, економічна, екологічна, прибуткова.

Апсайклінг – це інноваційний підхід до управління відходами, що базується на принципах переробки та використання вторинних ресурсів [**Error! Reference source not found.**].

Якщо подумати, то досить легко зробити свій внесок у боротьбу за збереження навколишнього середовища. Шляхом скорочення використання ресурсів та наданням другого шансу старим речам і матеріалам, ми можемо стати активною частиною змін, які допоможуть планеті і людству знайти шлях до майбутнього, вільного від екологічних проблем [**Error! Reference source not found.**].

Список літератури:

1. Вторинне використання [Електронний ресурс] / URL: <http://surl.li/qzqmu> (дата звернення: 12.04.2024).
2. Статистика переробки і зберігання сміття [Електронний ресурс] / URL: <http://surl.li/qzqoh> (дата звернення: 12.04.2024).

3. Нове життя для сміття, як українські і світові бренди рятують світ від сміття [Електронний ресурс] / URL: <https://shotam.info/nove-zhyttia-dlia-plastyku-yak-ukrainski-ta-svitovi-brendy-riatuiut-svit-vid-smittia/> (дата звернення: 12.04.2024).

4. Український бренд зробив куртки з парашута збитого російського льотчика [Електронний ресурс] / URL: <https://focus.ua/uk/lifestyle/521201-ukrainskiy-brend-sdelal-kurtki-iz-parashyuta-sbitogo-rossiyskogo-letchika> (дата звернення: 12.04.2024).

5. Новий тренд — перешивати речі з шафи. Як працює апсайклінг [Електронний ресурс] / URL: <https://rubryka.com/article/upcycling/> (дата звернення: 13.04.2024).

6. Апсайклінг: як сміття може врятувати планету [Електронний ресурс] / URL: <https://www.prostir.ua/?library=apsajklinh-yak-smittya-mozhe-vryatuvaty-planetu> (дата звернення: 13.04.2024).

Любим Ярослав

здобувач фахової передвищої освіти
овітньо-професійної програми

Право

Жостка А.М.

викладач циклової комісії загальноосвітніх дисциплін
ВСП «Фаховий коледж економіки і технологій
Національного університету «Чернігівська політехніка»
м. Чернігів, Україна

СОЦІАЛЬНО-ЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВЗАЄМОДІЇ ЛЮДИНИ З ПРИРОДОЮ: ДВІ ТРАГЕДІЇ ОДНІЄЇ ГРЕБЛІ

В результаті збільшення популяції людини в світі та науково-технічної революції вплив людини на природу значно зріс. Загалом взаємодія людини і природи в соціально-екологічних аспектах має як позитивні, так і негативні наслідки. Позитивними аспектами взаємодії є: створення заповідних зон, протидія браконьєрству, облаштування каналів для озеленення непридатних територій тощо. Наприклад: «Дніпровська вода забезпечувала 85% споживання Криму. Коли від спеки пересихають ріки та джерела, водосховища природнього стоку у кращому випадку заповнені до половини. Зате наливні водосховища завжди повні» [2]. Негативний вплив людини на природу призводить до виникнення пожеж, забруднення водоймів, повітря, виснаження родючості ґрунтів, екоциду.

Важливим прикладом є історія будівництва Каховської ГЕС. «Будівництво комунізму» найрадикальнішим чином впливало на ландшафт. Коли восени 1955 року та навесні 1956 року заповнювали водосховище Каховської ГЕС, затопили історичну місцевість Великого Лугу, пов'язану з історією Запорізької Січі та давні кургани. Дані про затоплені села різняться — у різних джерелах зазначено від 27 до 90 населених пунктів. Під водою опинилося 257 тисяч гектарів дніпровських плавнів — заплавних островів із родючими ґрунтами та городами. Попередньо звідти вивезли ліс. Загибло багато диких тварин: не всі

встигали врятуватися від води, а деяких, наприклад, вовків, навмисно відстрілювали» [1].

Значно впливають на взаємодію людини і природи ведення бойових дій. Прикладом є підірвана 18 серпня 1941 року під час відступу червоної армії ДніпроГЕС. Це відбулось без евакуації населення, тож за деякими підрахунками, загинуло від 20 тисяч до 120 тисяч осіб, великі площі були затоплені, зокрема загинуло багато тварин та рослин.

6 червня 2023 року російські війська підірвали Каховську ГЕС. «За попередніми оцінками Міністерства аграрної політики та продовольства України на Херсонщині затоплено близько десяти тисяч гектарів сільськогосподарських земель на правому березі Дніпра, у кілька разів більше – на лівому березі. Від розливу постраждали флора та фауна регіону. Без джерела води залишилося 94% зрошувальних систем у Херсонській, 74% — у Запорізькій та 30% — у Дніпропетровській областях.» [1].

Після окупації Херсонщини росіянами, 8 квітня 2023 року в мережі з'явилося фото вбивства червонокнижних козуль в заповіднику «Асканія Нова»[4]. І таких прикладів безліч коли від російських рук страждає природа України.

Вранці 22 березня 2024 року РФ нанесла удар 8 ракетами по ДніпроГЕС, дві ракети влучили прямо в ГЕС. Катастрофи вдалось уникнути, але російсько-українська війна триває, і на які ще провокації варто очікувати – невідомо.

Привертає увагу всього світу ситуація навколо ЗАЕС, що перебуває у заручниках російських терористів.

Чорнобильська катастрофа продемонструвала світові, як швидко можуть постати смертельні загрози. 26 квітня 1986 року в ході цієї трагедії загинули або мутували ряд тварин та рослин, постраждали десятки тисяч осіб, 15 тисяч загинули, мільйони отримали хвороби, а зоною відчуження стало 2600 км квадратних [6]. 35 днів ЧАЕС перебувала під російською окупацією в 2022 році. Ворожі війська розграбували там лабораторії, взяли в полон охорону, знущалися з персоналу станції.

Отже, взаємодія людини і природи в соціально - екологічному аспекті має багато негативних і позитивних прикладів, які дозволяють сучасному суспільству вчитися та покращувати свої методи і засоби щодо взаємодії з природою для збереження навколишнього середовища. Найголовніше завдання людства – збереження природи нашої великої і прекрасної планети.

Список літератури:

1. Н. Лебідь. Каховська ГЕС: історія та трагедія споруди// Центр політичного консалтингу. URL: <http://surl.li/suomq> (дата звернення: 20.04.2024).
2. З. Тимченко. Північно-Кримський канал. Історія будівництва// Історична правда. URL: <https://www.istpravda.com.ua/articles/2014/05/13/142692/> (дата звернення: 20.04.2024).
3. Д. Шурхало. У 1941 році було підірвано ДніпроГЕС, щоб зупинити німців. Скільки людей загинуло? // Радіо Свобода. URL: <http://surl.li/hrswh> (дата звернення: 20.04.2024)
4. А. Тернопільський. Окупанти вбили червонокнижних тварин у заповіднику Асканія-Нова // Главком. URL: <http://surl.li/supab> (дата звернення: 20.04.2024)
5. О. Капнік. Ракетний удар по ДніпроГЕС: через греблю частково відновили рух // ТСН. URL: <http://surl.li/supfi> (дата звернення 20.04.2024)

6. В. Литвин. Як від народу приховували правду і до чого це призвело // Голос України.
URL: <http://www.golos.com.ua/article/345233>(дата звернення: 20.04.2024)

Харченко Софія
здобувачка фахової передвищої освіти
освітньо-професійної програми
Готельно-ресторанна справа
Ілляшенко Людмила
викладач циклової комісії технологічних дисциплін
ВСП «Фаховий коледж економіки і технологій
Національного університету «Чернігівська політехніка»
м. Чернігів, Україна

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ В РЕСТОРАННОМУ БІЗНЕСІ

Міністерством цифрової інформації розроблено план діджиталізації до 2025 року, у візії якого задекларовано, що Україна – держава з найзручнішими публічними послугами для громадян та бізнесу, високим проникненням високошвидкісного інтернету та розвиненою цифровою економікою.

Визначення поняття «діджиталізація» розкривається у наукових працях значного кола дослідників, включаючи Т. Лазоренко, Г. Соколова, А. Гуренко, О. Гудзя, С. Федюніна, О. Грибіненко (таблиця 1).

Таблиця 1. Визначення терміну «діджиталізація» у наукових джерелах

Автор	Поняття
Гуренко А. [1]	Діджиталізація це процес використання цифрових технологій з одночасним поліпшенням системи обслуговування клієнтів.
Гудзь О., Федюнін С. [2]	Процес заснований на можливостях сучасної ІТ-індустрії застосування підприємствами сучасних інформаційно-комунікаційних технологій для досягнення своєї мети, зорієнтований на трансформацію існуючих бізнес процесів шляхом їх діджиталізації.
Грибіненко О. [3]	Діджиталізація це трансформація, проникнення цифрових технологій щодо оптимізації та автоматизації бізнес-процесів, підвищення продуктивності та покращення комунікаційної взаємодії зі споживачами.

Протягом століть ресторанний бізнес пройшов складний еволюційний шлях, розпочинаючи з невеликих місць для перекусу подорожуючих до комфортних, концептуальних інноваційних закладів. Ресторанне господарство розвивається та змінюється бурхливими темпами. На ринку послуг, що надають заклади

ресторанного господарства, спостерігається жорстка конкурентна боротьба за кожного гостя.

Для успішної та ефективної діяльності закладу ресторанного господарства необхідно уміло використовувати цифрові технології, за допомогою яких відкривається безліч нових можливостей і ресурсів. Запровадження сучасних технологій в різні напрямки діяльності ресторану (постачання, виробництво, реалізація, обслуговування, облік, робота з персоналом, маркетингові дослідження, взаємодія з гостями) допомагає отримати конкурентні переваги.

Перевагами діджиталізації для ресторанного бізнесу є покращення ефективності та продуктивності шляхом автоматизації завдань та вивільнення часу і ресурсів для інших цілей; збільшення продажів та доходів шляхом охоплення великої аудиторії та персоналізованої взаємодії з гостями; покращення якості прийняття рішень за рахунок ефективності збору та аналізу даних про ринок послуг, гостей закладу.

На практиці діджиталізація ресторанного бізнесу закладами ресторанного господарства досягається за допомогою певних цифрових технологій і процесів, таких як: використання QR-кодування, надання гостям цифрової інформації у закладі через електронні пристрої, дистанційні комунікації з клієнтами поза межами закладу, у тому числі через спеціалізовані мобільні додатки, веб-сайти, сторінки у соціальних мережах та чат-боти тощо; застосування спеціальних інформаційних програм управління закладом, що забезпечують можливість здійснення електронних розрахунків у закладі ресторанного господарства.

Висновок. Необхідність діджиталізації полягає у налагодженні ефективної цілодобової взаємодії з гостями – доступ до інформації та послуг через веб-сайти, соціальні мережі, мобільні додатки, обробка замовлень, збір інформації про гостей для розуміння потреб та вирішення їхніх проблем; використанні програмного забезпечення для автоматизації обліку, продажів, маркетингових досліджень; зниженні витрат шляхом використання електронних підписів, он-лайн меню, QR-кодування, хмарних технологій.

Таким чином, діджиталізація бізнесу є важливим процесом у сучасному світі, який дозволяє їм досягнути більшої ефективності, зменшити витрати, покращити обслуговування гостей та зайняти більшу частину ринку.

Список літератури:

1. Гуренко А. Напрями розвитку систем управління в умовах діджиталізації бізнесу в Україні. / А. Гуренко, О. Гашутіна // Економіка і суспільство. Випуск №19. Мукачівський державний університет, 2018 р. С.739-745.
2. Гудзь О., Федюнін С. Діджиталізація, як конкурентна перевага підприємств / О. Гудзь, С. Федюнін, В. Щербина // «Економіка. Менеджмент. Бізнес» № 3 (29), 2019р. С.18-24. URL: <http://journals.dut.edu.ua/index.php/emb/article/view/2215> (дата звернення 14.04.2024 р.)
3. Грибіненко О. Діджиталізація економіки в новій парадигмі цифрової трансформації / О. Грибіненко // Міжнародні відносини. Серія «Економічні науки», № 16, 2018р. С. 35-37. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/ec_n/article/view/3523 (дата звернення 14.04.2024 р.)

